GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשע"ט, 2019
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (1×14) – 14 נקודות
פרק שני – (3×9) + (1×13) – 40 נקודות
פרק שלישי – (2×12) – 24 נקודות
פרק רביעי – (2×11) – 22 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1–2.

1. משחקי כדורגל בשבת

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 1)

א. ציין והצג את החוק שעליו התבססו השחקנים בפנייתם להתאחדות לכדורגל.

הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את סוג המנגנון לפיקוח ולביקורת על השלטון שבו נעזרו השחקנים.

הסבר כיצד סוג מנגנון זה בא לידי ביטוי בקטע.

2. התאמות לסטודנטים לקויי למידה

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 2)

א. ציין והצג את המדיניות (העדפה מתקנת או הבחנה או אפליה פסולה) שבאה לידי ביטוי בחוק שנקבע בכנסת.

הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את תפקיד הממשלה שהשרים התרשלו בו.

הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

פרק שני (40 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:

על שלוש מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 9 נקודות)

ועל אחת מן השאלות 8–12 (לשאלה – 13 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 3–7 (בכל תשובה כתוב לפחות שניים–שלושה משפטים).

3. זכות הקניין

(9 נקודות)

הצג את זכות הקניין.

(9 נקודות)

4. הכרה בקבוצות מיעוט במרחב הציבורי והמוסדי

(9 נקודות)

הצג שני ביטויים להכרה בקבוצות מיעוט במרחב הציבורי והמוסדי בישראל.

(9 נקודות)

5. עקרון שלטון החוק

(9 נקודות)

הצג את עקרון שלטון החוק.

(9 נקודות)

6. תפקידי הכנסת: ייצוג האזרחים ומינוי בעלי תפקידים

(9 נקודות)

הצג את תפקיד הכנסת: ייצוג האזרחים, ואת תפקיד הכנסת: מינוי בעלי תפקידים.

(9 נקודות)

7. דמוקרטיה רפובליקנית

(9 נקודות)

הצג את התפיסה: דמוקרטיה רפובליקנית.

(9 נקודות)

פרק שני (40 נקודות) – שאלות 8–12

ענה על אחת מן השאלות 8–12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת.

---

8. אשכול העולם היהודי

(13 נקודות)

אשכול: העולם היהודי

הצג את סוגיית מיהו יהודי על פי חוק השבות.

הסבר כיצד המחלוקת בין הזרם האורתודוקסי ובין הזרם הרפורמי ביהדות באה לידי ביטוי בסוגיית מיהו יהודי.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה

(13 נקודות)

אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

הצג את המושג חיסיון עיתונאי.

הסבר כיצד חיסיון עיתונאי תורם למימוש של חופש הביטוי.

10. אשכול בחירות ומפלגות

(13 נקודות)

אשכול: בחירות ומפלגות

הצג את שיטת הבחירות היחסיות.

הסבר כיצד שיטת הבחירות בישראל תורמת לקיומה של מערכת רב־מפלגתית.

11. אשכול רשויות מקומיות

(13 נקודות)

אשכול: רשויות מקומיות

הצג את שיטת הבחירות לתפקיד ראש רשות מקומית.

הסבר כיצד הבחירות לתפקיד ראש הרשות המקומית מאפשרות מימוש של חובות האזרח והערכים האזרחיים.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על הרשויות

(13 נקודות)

אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

הצג את תפקידו של נציב תלונות הציבור.

הסבר כיצד עקרון הגבלת השלטון בא לידי ביטוי בתפקיד זה.

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13–15.

ענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) ענה על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

---

13. מאפיינים יהודיים בהכרזת העצמאות

(12 נקודות)

(ראו בנספח: חירותו של האדם במדינה יהודית ודמוקרטית)

הצג שני מאפיינים יהודיים של מדינת ישראל שבאים לידי ביטוי בהכרזת העצמאות.

הסבר כיצד אחד מן המאפיינים האלה בא לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

14. עקרון שלטון העם

(12 נקודות)

(ראו בנספח: חירותו של האדם במדינה יהודית ודמוקרטית)

הצג את עקרון שלטון העם.

הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

15. עקרון ההסכמיות

(12 נקודות)

(ראו בנספח: חירותו של האדם במדינה יהודית ודמוקרטית)

הצג את עקרון ההסכמיות.

הסבר את העמדה של כותב המאמר בעניין עקרון ההסכמיות.

(12 נקודות)

פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 16–19

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–19, ועל אחת מן השאלות 20–21 (לכל שאלה – 11 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 16–19.

---

16. יום הכיפורים בישראל

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 16)

– ציין והצג את העמדה (ה"חלום") בנושא הזהות הדתית־תרבותית הרצויה של מדינת ישראל שבאה לידי ביטוי בדבריו של הוגה הדעות.

הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקטע.

(11 נקודות)

17. בינוי ביישובים הערביים

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 17)

– ציין והצג את העמדה (ה"חלום") בעניין הזהות הלאומית של מדינת ישראל שבאה לידי ביטוי בדברי השר.

הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקטע.

(11 נקודות)

18. הצפיפות בבתי הכלא

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 18)

– ציין והצג את חוק היסוד שעליו התבססה פסיקת בג"ץ.

הסבר כיצד חוק היסוד הזה בא לידי ביטוי בקטע.

(11 נקודות)

19. הצבעה מוקדמת לעובדי הבחירות

(11 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 19)

– ציין והצג את סוג הזכויות שהצעת החוק נועדה לממש.
הסבר כיצד סוג הזכויות הזה בא לידי ביטוי בקטע
(11 נקודות)

פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 20–21

ענה על אחת מן השאלות 20–21.

---

20. בתי ספר פרטיים

(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 20)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

21. איסור כניסה לילדים שלא חוסנו נגד חצבת

(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 21)

הבע את עמדתך בעניין דרישת ההורים לאסור כניסה למוסדות החינוך. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

נספח – הקטעים

שאלה 1

שחקני כדורגל יהודים פנו להתאחדות לכדורגל בטענה שהם נאלצים לשחק כדורגל בשבת, וזאת בניגוד לחוק. לטענתם, כדי להיות שחקני כדורגל מקצועיים ולהתפרנס מעיסוק זה עליהם להשתתף במשחקים הנערכים בשבת, וכך נמנעת מהם הזכות שלא לעבוד ביום זה. ההתאחדות לכדורגל סירבה להיענות לבקשתם.
השחקנים עתרו לבג"ץ בבקשה שיורה לאכוף את החוק. השופטים קיבלו את העתירה וקבעו כי אין לערוך משחקי כדורגל מקצועיים בשבת, אלא אם כן יחתום השר הממונה על העניין על היתר שיסדיר את המעמד החוקי של המשחקים.

שאלה 2

על פי חוק שנקבע בכנסת, סטודנט שיציג לפני המוסד להשכלה גבוהה שבו הוא לומד אישור רשמי שיש לו לקות למידה יהיה זכאי להתאמות מיוחדות בלימודים. בהתאמות אלה יהיו לדוגמה: חונך מסייע, הקלטת הרצאות, אפשרות להיבחן בעל פה ועוד. כמו כן, כל מוסד להשכלה גבוהה יחויב להקים מרכז תמיכה כדי לסייע לסטודנטים לקויי למידה בלימודיהם. סטודנטים שאין להם לקויות למידה לא יהיו זכאים להתאמות אלה.
ארגון חברתי בדק את הנושא וגילה שהחוק עדיין אינו מיושם, אף על פי שהוא נקבע לפני זמן רב. לדברי יושב ראש הארגון, השרים הממונים על יישום החוק התרשלו, שכן הם עדיין לא קבעו את פרטי החוק שיאפשרו את הוצאתו לפועל. עקב כך בכמה מן המוסדות להשכלה גבוהה החוק אינו מיושם והסטודנטים הזכאים להתאמות אינם מממשים את זכותם.

חירותו של האדם במדינה יהודית ודמוקרטית

להגדרה של מדינת ישראל "מדינה יהודית ודמוקרטית" יש משמעות ערכית חשובה ומעמד חוקתי. לכן יש חשיבות רבה לשאלות כמו: מה הם ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית? כיצד נקבעים ערכים אלה, ומהו היחס הראוי ביניהם?

ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית מייחדים אותה משאר המדינות הדמוקרטיות. יש הרבה מדינות דמוקרטיות בעולם, אך רק מדינת ישראל היא מדינה יהודית וכך ראו אותה מקימיה. ההגדרה "מדינה יהודית" מבטאת את היותה של ישראל מדינתו של העם היהודי, לכן היא שייכת גם ליהודי התפוצות, ולכל יהודי העולם יש זכות לעלות אליה. ההיסטוריה שלה שזורה בהיסטוריה של העם היהודי, שִׁפתה העיקרית היא עברית וערכיה נשענים על ערכי המוסר שלאורם פעלו חכמי ישראל במשך הדורות מאז ימי התנ"ך.

ההגדרה של ישראל כמדינה דמוקרטית מורכבת יותר. לדעתי הדמוקרטיה מבוססת על שני יסודות. האחד – ההבנה שהמדינה היא של האזרחים והם שקובעים כיצד היא תתנהל ובידי מי. תפיסה זו נשענת באופן מובהק על הכרעת הרוב ועל המעמד החשוב של הגוף המחוקק שבו פועלים שליחי האזרחים. האחר – שמירה על עקרונות הדמוקרטיה ובראשם העיקרון של הכרה בזכויות הפרט ובזכויות המיעוט. בין שני היסודות האלה יש מתח פנימי, שכן הכרעת הרוב עלולה לפגוע בזכויות הפרט או בזכויות המיעוט. הפתרון הוא מימוש מידתי של כוח הרוב והבנה של הפרט כי זכויותיו כפופות להגבלות מסוימות.

מהו היחס הראוי בין ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית לבין ערכיה כמדינה דמוקרטית? בעניין זה אסור לנו לנקוט גישה של העדפת ערך אחד על פני האחר. אין אנו חיים במדינה שהיא יהודית יותר משהיא דמוקרטית, ואין אנו חיים במדינה שהיא דמוקרטית יותר משהיא יהודית. אנו חיים במדינה יהודית ודמוקרטית. אני סבור שכדי שנוכל להמשיך לחיות יחד עלינו למצוא את המשותף בין חלקי החברה ולצמצם את הניגודים ואת נקודות החיכוך ביניהם. עלינו לחפש את המאחד ולא את המפריד, להיות מתונים ולא קיצוניים, ולקבל על עצמנו מערכת ערכים משותפת – יהודית ודמוקרטית.

(מעובד על פי א' ברק, "חירותו של האדם במדינה יהודית ודמוקרטית", אתר הארץ, 18 בפברואר 2018)

שאלה 16

בריאיון לעיתון התייחס הוגה דעות ישראלי למעמד של יום הכיפורים בישראל, וכך אמר: "לדעתי, ביום הכיפורים באים לידי ביטוי הגישה הרצויה בישראל כלפי הדת והמורשת היהודית והמחויבות להן. ביום זה מוסדות המדינה אינם פועלים והפעילות המסחרית מושבתת. רבים מאזרחי המדינה ובהם אני נמנעים מנסיעה במכונית ביום הכיפורים מתוך כבוד למורשת ולדת שלנו, גם אם איננו רואים את עצמנו מחויבים להלכה במלואה. אנו נוהגים כך אף על פי שאין חוק האוסר על נסיעה במכונית ביום הכיפורים ולדעתי לא צריך להיות חוק כזה."

שאלה 17

כדי להתמודד עם המחסור בדיור ברחבי הארץ, ממשלת ישראל מקדמת תוכניות לבנייה נרחבת של דירות ומוסדות ציבור במגוון יישובים ובהם יישובים ערביים. בביקור שערך אחד משרי הממשלה ביישוב ערבי בצפון הארץ הוא אמר כי ישראל היא אומנם מדינה יהודית, אך היא מחויבת למתן שוויון זכויות לחברה הערבית. לכן משרדו מקדם בינוי ביישובים הערביים באותה המידה שהוא מקדם בינוי ביישובים אחרים. לדבריו, תוכניות הבינוי שמשרדו מוציא לפועל הן בשורה חשובה לאזרחי המדינה – יהודים וערבים כאחד.

שאלה 18

ארגונים לשמירה על זכויות אדם עתרו לבג"ץ בטענה שהצפיפות בבתי הכלא בישראל גבוהה מדי. לדברי העותרים, בשל הצפיפות הגבוהה האסירים חיים בתנאי מחנק ודוחק בתאים, ובריאותם נפגעת. מצב זה הוא בניגוד לחובה להימנע מענישה אכזרית ובלתי אנושית, ויש בו משום השפלה ללא צורך של האסירים והפרה של זכויות היסוד שלהם. בית המשפט קיבל את העתירה וקבע שתנאי הכליאה של האסירים אינם כחוק משום שהם פוגעים בזכויות היסוד של הפרט. לכן על המדינה להגדיל במידה ניכרת את שטח המחיה המוקצה לכל אסיר.

שאלה 19

ביום הבחירות עוסקים אלפי אנשים מטעם המדינה בארגון הבחירות כדי להבטיח את התנהלותן התקינה. רבים מהם עושים זאת הרחק מן המקום שבו הם אמורים להצביע, לכן קשה להם לממש את זכותם. כדי לאפשר להם להצביע, הוגשה לכנסת הצעת חוק שעל פיה מי שממלא תפקיד מטעם המדינה בארגון הבחירות יכול להצביע שבוע לפני המועד הרשמי שלהן.

שאלה 20

בשנים האחרונות קמו בישראל בתי ספר פרטיים חדשים שהַגישה החינוכית ותוכנית הלימודים שלהם מיוחדות ומתאימות לתלמידים רבים. התשלום הגבוה שלעיתים נדרשים לשלם לבתי ספר אלה וכן תנאי הקבלה שלהם אינם מאפשרים לכל תלמיד להתקבל ללימודים בהם.
יש התומכים בקיומם של בתי הספר האלה, ויש המתנגדים לכך.

שאלה 21

משרד הבריאות ממליץ לחסן ילדים נגד מחלת החצבת משום שזוהי מחלה קשה ומידבקת, אך יש הורים המסרבים לחסן את ילדיהם מסיבות שונות. בשל גידול במספר החולים במחלה, הורים של כמה תלמידים דרשו לאסור על ילדים שאינם מחוסנים נגד מחלה זו להיכנס למוסדות החינוך.
יש התומכים בהטלת איסור כזה ויש המתנגדים לו.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics